

Особливості анімаційної роботи з фізичного виховання та спорту в закладах вищої освіти

Ремзі Ірина Владленівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.06.2025	Фізична культура і спорт	378.015.31"364":796]: 001.89(045)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16847360>

Анотація. У статті розглянуто актуальність модернізації вищої фізкультурної освіти та впровадження студентоцентрованого навчання в умовах сучасних освітніх реформ. Підкреслюється гостра проблема збереження та зміцнення здоров'я студентської молоді в умовах дистанційного навчання, зниження фізичної активності та емоційних стресів. Запропоновано ефективний шлях вирішення – анімаційні форми як активні методи навчання. Авторка досліджує сутність поняття «анімація», особлива увага приділяється фізкультурному компоненту анімаційної діяльності. Описано основні функції спортивної анімації та її види (анімація в русі, хвилюванні, спілкуванні, культурна та творча). На прикладі Харківської гуманітарно-педагогічної академії показано практичне застосування анімаційних форм на заняттях з фізичного виховання та спорту, що дозволяє залучати студентів до здорового способу життя в комфортній, ігровій атмосфері, покращуючи їхній фізичний та психологічний стан.

Ключові слова: студентоцентроване навчання, анімаційна діяльність, фізичне виховання, спорт, здоров'я студентів, активні методи навчання.

Features of animation work in physical education and sports in higher education institutions

Annotation. The article examines the modernization of higher physical education in the context of modern educational reforms and the relevance of student-centered learning. The author emphasizes the acute problem of preserving and strengthening the health of student youth, especially in conditions of distance learning and emotional stress, and offers animation forms as an effective tool for solving it.

The essence of the concept of «animation» as a set of measures aimed at individual and collective development, stimulating communication, integration and adaptation to social changes is considered in detail. Particular attention is paid to the physical education component of animation activities as a tool for comprehensive development and socialization. According to the Committee on Cultural Co-operation of the Council of Europe, animation encompasses a set of measures aimed at promoting individual and collective development, awareness of needs and talents, stimulating communication, integration and adaptation to dynamic social changes, as well as deepening one's own culture and physical training.

---

¹ доцент кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6964-7203>.

Special attention is paid to the physical education component of animation activities, which acts not only as a means of satisfying recreational needs, but also as a tool for the comprehensive development and socialization of the individual. The author highlights the key pedagogical functions of animation activities: orientation of the individual in social relations, creation of an educational space and provision of opportunities for gaining positive experience of social and communicative interaction.

On the example of the Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy, various types of animation (in motion, excitement, communication, cultural and creative) are demonstrated, which enrich the educational process in higher education institutions. It is substantiated that animation activities in higher education institutions in physical education and sports have significant potential for the physical and psychological improvement of students, effective involvement in a healthy lifestyle and the formation of a harmonious personality.

Keywords: student-centered learning, animation activities, physical education, sports, student health, active learning methods.

Вступ

У сучасному освітньому просторі, який характеризується динамічними реформаційними процесами, спостерігаються значні трансформації як у теоретичних засадах педагогіки, так і в прикладних аспектах шкільної практики. У цьому контексті модернізація вищої фізкультурної освіти є нагальною потребою, що спрямована на забезпечення високого рівня академічної підготовки та ґрунтовних знань у галузі фізичної культури, адаптацію до актуальних запитів соціуму щодо інноваційного розвитку освітньої сфери, упровадження науково верифікованих коректив у зміст, форми та методи підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури у ЗВО.

У світлі поточних реформ вищої освіти концепція студентоцентрованого навчання набуває особливої актуальності. Як зазначає Т. Кудрявцева, це не просто зміна підходу, а радше «процес якісної трансформації освітнього середовища для студентів та інших осіб, які навчаються» [5, с. 19].

Ключова мета такого підходу полягає у розширенні автономії здобувачів вищої освіти. Це досягається шляхом впровадження результативного підходу, який, у свою чергу, передбачає цілком нові засади для розробки навчальних програм та викладання.

Таке бачення зумовлює нагальну потребу в запровадженні гнучких освітніх методів у практику закладів вищої освіти. Зокрема, акцент має бути зроблений на активних методах навчання, що сприятимуть оптимізації освітньої діяльності майбутніх фахівців. У той же час, не зникає проблема збереження та зміцнення здоров'я студентської молоді, особливо в умовах довготривалого дистанційного навчання, зниження фізичної активності та постійних емоційних стресів.

Одним із способів вирішення цих проблем є пошук та апробація ефективних стратегій реалізації активних методів навчання, зокрема анімаційних форм, які є особливо актуальним у світлі домінуючих освітніх трендів сьогодення.

Загальнонаціональна програма «Здорова Україна» акцентує увагу на низці ініціатив, спрямованих на стимулювання фізичної активності серед населення, зокрема серед студентської молоді. Основними напрямками є збільшення кількості та підвищення привабливості навчальних програм, що пропонують різноманітні форми фізичної активності, заохочення до участі у спортивних секціях та гуртках з метою залучення ширшого кола молоді, розробка та впровадження нових цифрових додатків, які сприятимуть організації та проведенню спортивних занять [7].

У своїй доповіді соціолог Ж. Імоф охарактеризував анімацію як діяльність, цілеспрямовану на стимулювання взаємодії як всередині групи, так і з групою в ширшому соціальному контексті. Він акцентував увагу на тому, що ключовими для цього процесу є методи, що передбачають активну участь та інтеграцію.

Однією з провідних функцій анімації, згідно з Ж. Імофом, є сприяння адаптації особистості до нових форм соціального життя. Цей процес враховує як індивідуальні, так і групові аспекти розвитку [2].

Анімаційна діяльність у ЗВО стала предметом досліджень науковців сучасності. Зокрема, у дисертаційному дослідженні С. Колесник підіймається проблема формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Авторка моделює процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи та визначає такі педагогічні умови цього процесу: формування у студентів позитивного ставлення до позакласної діяльності та стійкої мотивації щодо проведення гурткових занять з використанням анімаційних програм; вдосконалення змістового наповнення освітнього процесу щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відповідними освітніми компонентами; моделювання професійних ситуацій, створення творчо-креативного розвивального середовища з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для посилення єдності теоретичної та практичної складових підготовки студентів до анімаційно-гурткової роботи, а також розвитку особистісних професійних якостей [4].

У навчальному посібнику «Організація спортивної анімації» А. Віндюка, А. Захаріної та Є. Захаріної досліджується організація анімаційної діяльності в закладах відпочинку та оздоровлення, особливості спортивної анімації та методичні аспекти проведення занять із спортивної анімації у воді [1].

У контексті нашого дослідження особливу актуальність та методологічну значущість мають праці таких науковців, як Г. М. Андреева, А. Ф. Воловик, В. А. Воловик, Л. В. Курило та І. І. Шульга. У цих розвідках системно висвітлено сутність, експоновано значення та детально охарактеризовано виховні потенціали анімаційної діяльності.

З огляду на вищезазначене, обґрунтованою є теза про необхідність посилення фокусу уваги на анімаційній діяльності з фізичного виховання та спорту як ефективному засобі соціального виховання студентів у системі вищої освіти. Цей вид діяльності створює сприятливі умови для маніфестації особистісної ініціативи студентів, орієнтації особистості у складній системі соціальних відносин, формування та розвитку навичок соціально-комунікативної взаємодії.

Мета статті – дослідити особливості анімаційної роботи з фізичного виховання та спорту в закладах вищої освіти.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури з проблеми; узагальнення теоретичних та емпіричних даних; аналіз досвіду використання анімаційної діяльності з фізичного виховання та спорту.

Результати

Анімація як широке та багатогранне поняття є актуальним і потребує детального вивчення.

Від латинського «аніма» (душа), «анімо» (анімація) – ці два слова відображають подвійний характер і цілі анімації: оживляти, або «дихати душею», оживляти «натовп» [12]. На основі багатьох інших словникових термінів Т. Мицкан та інші у статті «Анімація в системі активного дозвілля» виводять таке позначення, що термін «анімація» значить оживлення чого-небудь (надання життя чомусь, приведення в рух, стимулювання до дії) [9].

Згідно з визначенням Комітету з питань культурного співробітництва Ради Європи, термін «анімація» охоплює комплекс заходів, спрямованих на сприяння індивідуальному та колективному розвитку. Зокрема, анімація передбачає допомогу індивідам в усвідомленні їхньої поточної ситуації, актуальних потреб та потенційних талантів [8].

Крім того, анімаційна діяльність стимулює комунікацію та інтеграцію між людьми, що сприяє їхній активнішій участі у суспільному житті. Важливим аспектом є також адаптація до динамічних соціальних, урбаністичних та технологічних трансформацій у навколишньому середовищі, а також прогнозування та підготовка до майбутніх змін.

Нарешті, анімація спрямована на поглиблення власної культури індивіда, що включає розвиток інтелектуальних здібностей, потенціалу для самовираження, творчого мислення та вдосконалення фізичної підготовки [13].

Анімація як цілеспрямований метод, має на меті стимулювання командної взаємодії серед членів спільноти. Її сутність полягає в активації соціальних ресурсів, як очевидних, так і латентних, притаманних певному соціальному середовищу. Ця активізація здійснюється з метою ініціації цілеспрямованих і раціональних перетворень, які передбачають системні зміни в різних аспектах суспільного життя.

Крім того, анімація покликана стимулювати утвердження сучасних демократичних цінностей та розвивати критичне мислення щодо нових ідей та моделей поведінки. Важливим аспектом є також сприяння еволюції світогляду від егоцентричного до соціоцентричного [14; 15].

Анімація, згідно з дослідженнями науковців, постає як багатогранний та всеосяжний процес, значення якого виходить за межі суто соціокультурної діяльності, що служить загальному благу. Вона є ключовим інструментом для соціокультурного розвитку окремих індивідів. Завдяки анімаційним заходам, люди стають більш активними та творчими, що сприяє їхній інтеграції та продуктивній участі в суспільному житті [11; 16].

Відповідно до наукових концепцій, зокрема тих, що розроблені А. Воловиком, анімаційна діяльність визначається як цілеспрямована, систематично організована діяльність у сфері культурно-дозвілєвої роботи. Ця діяльність сфокусована на роботі з цільовими групами, такими як діти, підлітки та молодь, і її ключовою метою є виховання особистості засобами культури, мистецтва та комунікації. Важливою характеристикою анімаційної діяльності є її спеціалізація на технологіях дозвілєвої педагогіки, що підкреслює її прикладний та методичний аспекти у формуванні особистісних якостей через організоване дозвілля [3].

У наукових працях І. Шульги анімаційна діяльність трактується як специфічний вид соціально-культурної діяльності. Ця діяльність реалізується як на рівні суспільних груп, так і окремих індивідів, і базується на застосуванні сучасних технологій. До ключових технологічних аспектів, на яких ґрунтується анімаційна діяльність, відносять соціально-педагогічні технології, психологічні технології, культуротворчі технології. Принциповою функцією анімаційної діяльності, згідно з І. Шульгою, є подолання соціального та культурного відчуження. Це вказує на її значний потенціал у сприянні інтеграції та гармонізації взаємин у суспільстві [3].

За визначенням О. Кольцової, анімаційна діяльність може бути охарактеризована як комплекс соціально значущих дій індивіда, що передбачають його інтенсивну та усвідомлену взаємодію з довкіллям. Метою такої взаємодії є інтерналізація соціокультурних цінностей, яка відбувається в процесі задоволення як релаксаційно-відновних, так і культурно-творчих потреб та інтересів особистості [6].

Аналіз наведених визначень анімаційної діяльності дозволяє констатувати її безпосередню спрямованість на активне сприяння гармонійному розвитку особистості. Виходячи з цієї фундаментальної цілі, можна виділити наступні ключові завдання:

1. Формування мотивації та ініціативи. Анімаційна діяльність орієнтована на формування внутрішньої мотивації до різноманітних форм самодіяльності. Це включає не лише заохочення до вже існуючих видів активності, а й винаходження нових,

креативних способів вільного та творчого проведення часу, у тому числі із фізичного виховання та спорту.

2. Соціальна інтеграція та комунікація. Одним із важливих завдань є створення та організація первинних соціальних груп, об'єднаних спільними інтересами. Це сприяє формуванню соціальних зв'язків та розвитку групової динаміки. Анімаційна діяльність прагне об'єднувати людей різних вікових категорій на основі творчого спілкування.

Анімаційна діяльність, у науковому контексті, характеризується низкою ключових педагогічних функцій [3]. До них належать:

- орієнтація особистості в соціальних відносинах;
- створення виховного простору;
- забезпечення можливості набуття позитивного досвіду соціально-комунікативної взаємодії.

Анімаційна діяльність реалізує програми соціально-педагогічної творчої реабілітації, інтенсивного соціально орієнтованого дозвілля та соціально-психологічної консолідації суспільних груп. Вона володіє значним потенціалом, що виявляється у формуванні соціально-значущих якостей особистості, підготовці до міжвікової та міжстатусної взаємодії, набутті досвіду інтерактивної взаємодії [6].

Однією з найважливіших складових анімаційної діяльності є фізкультурний компонент, який виступає не лише як засіб задоволення рекреаційних потреб, але й як інструмент комплексного розвитку та соціалізації індивіда. Фізкультурна складова анімаційної діяльності охоплює сукупність організованих рухових активностей, спортивних ігор, фізичних вправ та рекреаційних заходів.

У контексті педагогічного аспекту, фізкультурна складова анімаційної діяльності реалізує такі функції, як розвиток соціально-комунікативних навичок, що забезпечується участю у командних іграх, змаганнях та спільних рухових активностях, які сприяють формуванню навичок взаємодії, співпраці, вирішення конфліктів, розвитку лідерських якостей та вміння працювати в команді; виховання особистісних якостей через фізичні навантаження та виклики розвивають дисциплінованість, цілеспрямованість, волю до перемоги, наполегливість, самоконтроль та самоорганізацію; стимулювання самореалізації, що надає можливості для прояву індивідуальних здібностей у спорті, досягненні особистих рекордів та отримання задоволення від власних досягнень; соціальна інтеграція передбачає створення умов під час фізкультурно-спортивних заходів для об'єднання людей з різними інтересами та соціальними статусами.

У сучасних умовах спортивна анімаційна діяльність набуває нового рівня значущості як специфічний компонент організації дозвілля, демонструючи розширений потенціал застосування в різноманітних аспектах соціальної діяльності. Для ефективної розробки цільових анімаційних програм необхідно враховувати її ключові функції.

Таблиця 1

Функції спортивної анімації [10]

Функція	Характеристика	Спосіб реалізації
Адаптаційна	Забезпечує плавний перехід індивіда від повсякденного робочого або навчального середовища до вільної, рекреаційної обстановки.	Вона сприяє психологічному та фізичному налаштуванню на відпочинок, мінімізуючи стрес від зміни діяльності.
Компенсаторна	Зниження рівня фізичної та психологічної втоми, накопиченої в результаті рутинної повсякденної активності.	Спортивна анімація пропонує активні форми відпочинку, що дозволяють компенсувати монотонність або надмірні

		навантаження буденного життя.
Стабілізувальна	Формування позитивного емоційного стану та підтримка психологічної рівноваги.	Через приємні враження та задоволення від активності вона стабілізує емоційний фон індивіда.
Оздоровлювальна	Відновлення та розвиток фізичних ресурсів організму, які можуть бути виснажені у процесі трудової діяльності.	Спортивна анімація інтегрує елементи, спрямовані на зміцнення здоров'я та підвищення фізичної працездатності.

У ЗВО анімаційна діяльність з фізичного виховання та спорту має велике значення, оскільки дозволяє не лише підняти настрій і тонус здобувачів освіти, створити позитивне налаштування, а й у комфортних умовах приваблювати студентську молодь до здорового способу життя в ігровій атмосфері.

Анімаційна діяльність на заняттях з фізичного виховання та спорту може бути розглянута як цілісний процес, що задовольняє специфічні потреби здобувачів вищої освіти у русі, спілкуванні, творчості, а також допомагає приємно та з користю провести час. З огляду на це, можна виділити декілька основних видів анімації, які збагачують освітній процес у ЗВО.

Анімація в русі передбачає безпосереднє задоволення природної потреби в русі, поєднуючи фізичну активність із позитивними емоціями та приємним хвилюванням. Прикладами можуть бути динамічні спортивні ігри (баскетбол, волейбол, футбол), естафети, рухливі вправи під музику або аеробні заняття, які дарують заряд бадьорості та покращують настрій.

Зокрема, у Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» проводяться такі різновиди анімації в русі: динамічні спортивні ігри (баскетбол, волейбол, футбол), естафети («Спортивний лабіринт», «Арт-спорт», «Олімпійська подорож»), ритмічна гімнастика, ігри з музичним супроводом («Танцювальна битва»).

Анімація у хвилюванні орієнтована на відчуття нового, невідомого та неочікуваного. Це може бути реалізовано через змагання, квести, нестандартні вправи або командні завдання, які вимагають подолання певних труднощів та відкриття нових можливостей.

Здобувачі вищої освіти мають змогу позмагатися у фізичних здібностях, продемонструвати найкращі фізичні якості.

Анімація у спілкування відбувається через командні ігри, парні вправи, обговорення результатів, спільне планування або просто неформальне спілкування під час перерв чи розминки. Така анімація допомагає задовольняти потребу здобувачів освіти у спілкуванні, познайомитися з новими цікавими людьми, обмінятися досвідом та краще пізнати себе та інших у процесі взаємодії.

Культурна анімація не аби як подобається здобувачам вищої освіти. Навіть на заняттях спортом можна інтегрувати елементи культурної анімації, що сприятиме духовному розвитку. У Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» здобувачі освіти проводяться анімаційні спортивні заходи з вивчення історії спорту, спортивні традиції різних народів, відбувається знайомство з видатними спортсменами. Використання музики під час тренувань дає можливість надихнутися та заглибитися у культурні спортивні традиції регіону чи країни.

Творча анімація дає можливість реалізувати себе у творчості та продемонструвати свої здібності. На заняттях з фізичної культури та спорту здобувачі вищої освіти розробляють власні комплекси вправ, створюють креативні розминки,

ранкові гімнастики, розробляють ескізи кращої спортивної форми чи емблеми. Така діяльність сприяє самовираженню та встановленню контактів з однодумцями у спільній творчій діяльності.

Висновки

Сучасний освітній простір, що характеризується динамічними реформаційними процесами, вимагає суттєвих трансформацій як у теоретичних засадах педагогіки, так і в прикладних аспектах. Модернізація вищої фізкультурної освіти стає нагальною потребою, спрямованою на підвищення якості академічної підготовки та адаптацію до сучасних запитів суспільства. Концепція студентоцентрованого навчання набуває особливої актуальності, акцентуючи увагу на розширенні автономії студентів та впровадженні результативного підходу до розробки навчальних програм.

Незважаючи на освітні трансформації, проблема збереження та зміцнення здоров'я студентської молоді залишається гострою, особливо в умовах дистанційного навчання, зниження фізичної активності та емоційних стресів. Одним з ефективних шляхів вирішення цієї проблеми є впровадження та апробація активних методів навчання, зокрема анімаційних форм, які є особливо актуальними у світлі сучасних освітніх трендів.

Анімація розглядається як комплекс заходів, спрямованих на сприяння індивідуальному та колективному розвитку, усвідомлення потреб та талантів, стимулювання комунікації, інтеграції та адаптації до динамічних соціальних змін, а також поглиблення власної культури та фізичної підготовки.

У контексті фізичного виховання та спорту анімаційна діяльність відіграє ключову роль. Вона є ефективним засобом соціального виховання студентів, сприяючи прояву особистісної ініціативи, орієнтації у соціальних відносинах та розвитку навичок соціально-комунікативної взаємодії. Фізкультурний компонент анімаційної діяльності не лише задовольняє рекреаційні потреби, а й виступає інструментом комплексного розвитку та соціалізації, сприяючи формуванню соціально-значущих якостей, підготовці до міжвікової взаємодії та набуттю досвіду інтерактивної комунікації.

Анімаційна діяльність у закладах вищої освіти з фізичного виховання та спорту має значний потенціал, оскільки вона не лише сприяє фізичному та психологічному оздоровленню студентів, а й залучає їх до здорового способу життя в комфортній, ігровій атмосфері.

Перспективи подальших досліджень можна зосередити на розробці, апробації та оцінці ефективності інноваційних анімаційних програм з фізичного виховання та спорту для студентів, а також дослідити психолого-педагогічні механізми впливу анімаційної діяльності на особистісний розвиток студентів.

Список використаних джерел

1. Віндюк А. В., Захаріна А. Г., Захаріна Є. А. Організація спортивної анімації : навчальний посібник. Запоріжжя : КПУ, 2014. 176 с.
2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг.ред. І. Звереві. Київ-Сімферополь :Універсум, 2012. 536 с.
3. Коваль В., Кольцова О., Мухтаров М. Спортивна анімація як засіб популяризації занять фізичною культурою та спортом. *Основи побудови тренувального процесу в циклічних видах спорту*. 2021. № 5. С. 157–163.
4. Колесник С. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Дис.
5. Колесник С., Белікова Н. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи методами активного навчання. *Історичні, філософські, правові й кадрові проблеми фізичної культури та спорту. Фізичне виховання,*

спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. Волинський національний університет імені Лесі Українки. 2022. Вип. 1(57). С. 17–23.

6. Кольцова О. С. Анімаційна діяльність як засіб соціального виховання студентів факультету фізичного виховання та спорту. *Фізичне виховання, спорт і здоров'я у сучасному суспільстві*. Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки. 2015. Вип. 3 (31). С. 28-32.

7. Максимовська Н. О. Анімація дозвілля як засіб соціального розвитку особистості в соціумі, що глобалізується. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2012. Вип. 35. С. 268–278.

8. Нікітський М. В. Теоретичні та історичні аспекти сучасної соціокультурної анімаційної діяльності. *Вісник ПСТГУ*. 2008. Вип. 3 (10). IV: Педагогіка. Психологія. С. 28–36.

9. Мицкан Т., Мицкан Б., Маланюк Т., Єрмаков С., Єрмакова Т., Потапчук С., Зубаль М., Кужель М.. Анімація в системі активного дозвілля. *Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2023. Випуск 28, № 1. С. 24-37.

10. Чалій Л. В. Спортивна анімаційна діяльність студента в контексті життєвої компетентності. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5968 (дата звернення: 30.03.2025).

11. Шульга І. І. Педагогічна анімація на практиці соціального виховання. *Шкільні технології*. 2006. № 3. С. 134–136.

12. Czerniawska O. Animacje społeczno-kulturalne we Francji. Geneza i rozwój. *Pedagogika pracy kulturalno-oświatowej*, 1984. nr 6, 26-31.

13. Dąbrowski Z. Czas wolny dzieci i młodzieży. Warszawa: PZWS. 1978.

14. Jedlewska B. Animatorzy kultury wobec wyzwań edukacyjnych. Lublin 2001. 263 s.

15. Kubinowski D. Kultura animacji jako humanistyczna pedagogia. *Nauki o wychowaniu. Studia in interdyscyplinarne*. 2016. 2(3), 97-108.

16. Kargul J. Od powszechniania kultury do animacji kulturalnej. Toruń. 1995.